

Aanvullende module Leefstijlmonitor Middelen 2022

Onderzoeksdocumentatie

Auteurs:

Frank Engelen

Anouk Roberts

Christianne Hupkens

Marleen Wingen

Inhoudsopgave

1.	Steekproefontwerp	3
1.1	Randvoorwaarden	3
1.2	Doelpopulatie	5
1.3	Doelgroepgerichte optimalisatie	6
1.4	Steekproeftrekking en -bewerking	10
1.5	Van herbenaderbare cawi-nonrespons naar cati- en capi-uitzet	11
2.	Vragenlijstontwerp.....	12
3.	Benaderingsstrategie	14
3.1	Waarneemstrategie	14
3.2	Brieven en folder	17
3.3	Verhuizers	18
3.4	Dataverzameling in de Bijlmer en op de Waddeneilanden	18
4.	Uitvoering veldwerk	19
4.1	Aanpassingen onderzoeksopzet	19
4.2	Maatregelen aan-huis waarneming Covid19 pandemie	20
4.3	Veldwerkresultaten	20
5.	Bijlage I – Benaderingsstrategie.....	31
5.1	Benaderingsstrategie internetwaarneming	31
5.2	Benaderingsstrategie telefonische waarneming	31
5.3	Benaderingsstrategie aan-huis waarneming	31

1. Steekproefontwerp

1.1 Randvoorwaarden

Bij het ontwerp van het onderzoeksdesign is uitgegaan van de volgende randvoorwaarden. In paragraaf 4.1 wordt uitgewerkt in hoeverre van deze randvoorwaarden wordt afgeweken.

1. Het veldwerk wordt doorlopend uitgevoerd. De veldwerkperiode van iedere module loopt steeds één heel kalenderjaar. In januari van elk nieuw jaar schakelen de vragenlijsten qua inhoud over naar de nieuwe module. Het veldwerk van de module Roken, Alcohol en Druggebruik wordt uitgevoerd in januari tot en met december 2022.
2. De waarneemstrategie bestaat uit internetwaarneming, mogelijk gevolgd door telefonische (cati) of aan-huis (capi) herbenaderingen van de internet non-respons, afhankelijk van het telefoonbezit en het al dan niet doelgroepgericht uitgedund worden van een steekproefpersoon.
3. Steekproefpersonen ontvangen een aanschrijfbrief en een folder met het verzoek om de vragenlijst via internet in te vullen. In de brief zijn een gebruikersnaam en een wachtwoord opgenomen. Daarnaast wordt in de aanschrijfbrief ingegaan op het doel van het onderzoek. Degenen die naar aanleiding van de aanschrijfbrief niet responderen krijgen maximaal twee keer een rappelbrief. De aanschrijf- en rappelbrieven worden verstuurd volgens het bezorgmodel niet kritische post (48/72-uurs) van PostNL. Volgens dit model zijn er twee bezorgdata, namelijk bij verzending van de brieven op bijvoorbeeld dinsdag, komt de ene helft van de brieven op donderdag en de andere helft op vrijdag aan. Personen die naar aanleiding van één van de brieven via de CBS-helpdesk hebben aangegeven niet te kunnen of willen deelnemen aan het onderzoek, worden niet als potentieel voor de telefonische of aan-huis waarneming aangewezen.
4. De doelpopulatie verschilt per jaar, afhankelijk van het thema van de betreffende module. De doelpopulatie voor de module Roken, Alcohol en Druggebruik (2022) bestaat uit de in Nederland woonachtige personen van 15 jaar of ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens. De institutionele bevolking, dat zijn personen in inrichtingen, instellingen of tehuizen, en personen die niet zijn geregistreerd als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP) worden voor geen enkele module in dit onderzoek benaderd.
5. Voor de onderzoeksjaren 2021 en 2022 zullen de steekproefontwerpen voor respectievelijk 2019 en 2020 als basis gelden; zij zullen worden geüpdatet naar de dan geldende responskansen.
6. Voor de Leefstijlmonitor wordt een personensteekproef getrokken.
7. De linker grens van het 95%-betrouwbaarheidsinterval van het verwacht aantal responsen is ten minste 10.000. Er is sprake van een resultaatverplichting.
8. Per module/uitvoeringsjaar is een oversampling naar leeftijdsklasse afgesproken met de volgende responswensen als grondslag:

- a. module Bewegen, Ongevallen en Sport (2019 en 2021): 1.550 responsen elk in de leeftijdsklasse 0-11 jaar en 12-17 jaar;
- b. module Roken, Alcohol en Druggebruik (2020 en 2022): 3.300 responsen in de leeftijdsklasse 20-34 jaar.

Bij het steekproefontwerp zullen deze wensen als eisen worden behandeld, maar er zal niet op worden gemonitord of gestuurd.

- 9. De precieze uitzet en responskansen worden bij het opstellen van het steekproefontwerp en het onderzoeksdesign bepaald. Hierbij wordt gekeken naar de meest recente realisaties van responskansen per mode en telefoonbezit. Uitgangspunt is dat de omvang van de cawi-steekproef voor een geheel uitvoeringsjaar niet boven de 22.000 eenheden uitkomt. Indien noodzakelijk kan in overleg met de opdrachtgever de initiële uitzet worden verhoogd. Voor de module Roken, Alcohol en Druggebruik (2022) is in overleg met de opdrachtgever de uitzet verhoogd tot 22.836 eenheden.
- 10. De steekproef voor iedere module/uitvoeringsjaar wordt in twaalf porties uitgezet. De steekproefporties worden rondom de overgang van kalenderjaren en modules volledig uitgebaat. Door de verschillen in de doelpopulatie per module ontstaat er jaarlijks een zogenaamd schakeleffect. Hiervoor zal in het steekproefontwerp worden gecorrigeerd.
- 11. De steekproeven worden verrijkt met telefoonnummers. Voor het verrijken van de steekproeven met telefoonnummers worden externe partners ingeschakeld.
- 12. Vanaf uitvoeringsjaar 2019 is voor het eerst een doelgroepgerichte herbenadering van cawi non-respondenten toegepast. Dit houdt in dat de doelpopulatie op basis van geschatte responskansen wordt opgedeeld in groepen die onderling verschillende herbenaderingsstrategieën ondergaan. Cawi non-respondenten uit groepen met een hoger responspercentage via cawi zullen een kleinere kans krijgen om door te stromen naar de cati of capi herbenadering. Het uiteindelijke doel is een zoveel als mogelijk gelijk responspercentage over alle modes van waarneming voor elke doelgroep. Dit leidt tot vermindering van spreiding in responskansen door minimalisatie van de variatiecoëfficiënt van de responskansen, wat een maat is voor de representativiteit van de respons ten opzichte van de populatie. Dit wordt gedaan met door CBS geschreven programmatuur, waarmee binnen een gesteld budget een optimaal steekproefontwerp gemaakt kan worden.
- 13. Uit de herbenaderbare cawi-non-respons wordt een selectie gemaakt die daadwerkelijk wordt herbenaderd. Naar verwachting wordt effectief 57,7% van de herbenaderbare cawi-non-respons selectief uitgedund en niet herbenaderd. De steekproeven voor de telefonische herbenadering worden daarnaast zodanig uitgedund dat iedere maand een zelfde aantal adressen wordt aangeboden aan de telefonische waarneming. Hetzelfde wordt gedaan voor de aan-huis waarneming.
- 14. Om de respons te verhogen worden onconditionele incentives ingezet. Concreet ontvangen respondenten een VVV-cadeaukaart ter waarde van 5 euro die bij de aanschrijfbrief wordt ingesloten.

15. Het CBS, RIVM en de voor een betreffende module relevante partijen uit het Consortium stellen in onderling overleg de inhoud van de vragenlijsten en de vraagformuleringen vast. Hierbij wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met eventuele eerder gebruikte vraagformuleringen van zowel het CBS als eigen onderzoeken van de partijen.
16. Voor uitvoeringsjaren 2020 tot en met 2022 is een afspraak gemaakt van maximaal 200 uur vragenlijstontwerp en maximaal 100 uur vragenlijstbouw per uitvoeringsjaar / module.
17. De gemiddelde duur van de vragenlijst bedraagt maximaal 30 minuten in de aan-huis (capi) mode en 25 minuten in de telefonische (cati) mode.
18. Ten behoeve van dit onderzoek zullen alle (nieuwe) interviewers die worden ingezet een instructie via E-Learning, een schriftelijke handleiding en een factsheet ontvangen. Daarnaast zijn alle interviewers specifiek getraind in het verkrijgen van medewerking van respondenten.
19. Het CBS en het RIVM hebben voor uitvoeringsjaar 2019 aanschrijf- en rappelbrieven opgesteld waarin wordt aangegeven dat het CBS en het RIVM samenwerkingspartners zijn in het onderzoek. Aanpassingen in deze brieven behoeven goedkeuring van beide partijen. In de aanschrijfbrief wordt vermeld dat het om een gezamenlijk onderzoek gaat waarbij het CBS de verzamelde gegevens aanvult met enkele reeds bij het CBS aanwezige variabelen (informed consent).
20. Interviews worden afgenomen in de Nederlandse taal.
21. Indien kinderen tot de doelpopulatie van een module behoren, worden daarbij de richtlijnen gevolgd die het CBS hanteert voor het benaderen van kinderen. Voor kinderen onder de 12 jaar wordt uitgegaan van proxy beantwoording door de ouders of verzorgers. Voor kinderen van 12 t/m 15 jaar wordt toestemming gevraagd aan de ouders of verzorgers.
22. De verzamelde data wordt na afloop gewogen. De weegfactoren worden samen met verrijkingen uit registers aan het definitieve bestand toegevoegd. Tevens wordt een non-respons- en plausibiliteitsanalyse uitgevoerd.
23. Het RIVM ontvangt maandelijks een standaard voortgangsoverzicht met daarin de veldwerkresultaten per mode en totaal.
24. Bij tegenvallende veldwerkresultaten wordt in overleg met het RIVM gezocht naar herstel- of respons bevorderende maatregelen.
25. Op de CBS-website komt informatie over dit onderzoek voor respondenten. Tevens zijn medewerkers van de CBS-helpdesk geïnstrueerd, zodat zij vragen van respondenten kunnen beantwoorden en hen op weg kunnen helpen waar nodig.
26. In de vragenlijst wordt met standaard CBS-vragen gevraagd naar de opleiding van de respondent. Het CBS zal op basis van de gegeven antwoorden komen tot classificatie/afleiding van opleiding op 2 digit-niveau.

1.2 Doelpopulatie

De doelpopulatie van LSM bestaat in 2022 uit alle in Nederland woonachtige personen van 15 jaar of ouder die deel uitmaken van een particulier huishouden. Dit wordt geoperationaliseerd als

al die personen die zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP), die 15 jaar of ouder zijn op de eerste dag van de maand waarin cawi-waarneming start, en die niet behoren tot de institutionele bevolking (i.e. personen in inrichtingen, instellingen, of tehuizen).

1.3 Doelgroepgerichte optimalisatie

Net als in voorgaande jaren werd de cawi-nonrespons doelgroepgericht cati/capi-herbenaderd. De volgende werkwijze was daarvoor voorzien. De doelpopulatie wordt opgedeeld in groepen die onderling verschillende herbenaderstrategieën ondergaan: groepen met een goede cawi-respons zullen minder of niet worden herbenaderd, en groepen met een slechtere cawi-respons juist meer. Doel daarvan is een verbetering van de representativiteit van de respons ten opzichte van de populatie door vermindering van de spreiding in responskansen; de variatiecoëfficiënt van de responskans is een maat daarvoor.

Bij de opdeling van de doelpopulatie in geschikte subgroepen is gebruik gemaakt van drie variabelen: een herkomstvariabele welke (autochtone) Nederlanders en personen met een migratieachtergrond onderscheidt; het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen ingedikt in kwintielen met onbekende inkomens in de laagste categorie; en een indicatie van leeftijd in negen categorieën (15- tot en met 34-jarigen in vijfjaarsklassen, 35- tot en met 74-jarigen in tienjaarsklassen, en 75-plussers gezamenlijk). De uitkruising van deze variabelen verdeelt de doelpopulatie in negentig groepen. Op basis van de realisaties uit 2018 t/m 2020 zijn schattingen gemaakt van de verhoudingen van kansen (op (non)respons per mode, en op beschikbaarheid van telefoonnummers) tussen die groepen, waarna de daadwerkelijke kansen per groep zijn geschat door de relatieve kansen te schalen naar de verwachtingen op populatieniveau.

Om de onzekerheid van responskansen mee te nemen in de berekeningen, zijn vijftientig kansentabellen afgeleid binnen de marges rond de puntschattingen. Met die tabellen zijn ruim vijfduizend strategieën per groep bepaald, waarna groepen met vergelijkbare strategieën steeds zijn geclusterd tot praktisch bruikbare doelgroepen (met naar verwachting per maand minimaal vijftig personen in de herbenaderbare cawi-nonrespons). Vervolgens is gezocht naar de grootste gemene deler van de clusteringen met de laagste variatiecoëfficiënt van de responskans; dit heeft geleid tot de indeling in tabel 3.2.1.

Tabel 3.2.1: Doelgroepen bij herbenadering van cawi-nonrespons, LSM 2022

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75+
pers. met migratieacht. kwint. 1 + NA	3	1	2	2	1	3	3	4	3
kwintiel 2	4	2	4	4	3	3	4	5	4
kwintiel 3	5	4	6	6	4	4	7	9	5
kwintiel 4	7	5	7	7	5	5	10	11	5
kwintiel 5	9	7	9	9	7	7	10	12	7

pers. zonder migratieacht.	kwint. 1 + NA	6	4	6	6	4	4	8	10	5
	kwintiel 2	9	5	7	7	7	8	10	12	8
	kwintiel 3	12	8	9	9	10	11	13	13	10
	kwintiel 4	13	9	11	12	13	13	13	13	11
	kwintiel 5	13	11	13	13	13	13	13	13	12

De variatiecoëfficiënt van de responskans is geminimaliseerd onder de volgende randvoorwaarden:

- Een eis van 10.000 responsen in totaal, en de wens van 3.300 in de leeftijdsklasse 20-34 jaar. De responseis van 10.000 is geoperationaliseerd als de linkergrens van het 95%-betrouwbaarheids-interval om het verwachte, totale aantal responsen. In de berekeningen is ook de responswens van 3.300 behandeld als eis, hetgeen betekent dat deze is geoperationaliseerd als de linkergrens van het 95%-betrouwbaarheidsinterval om het verwachte aantal responsen van 20 t/m 34 jaar;
- Een veldwerkbudget van 396,6k€, en kosten van 6,4€ per cawi-element, 18,8€ per cati- element, en 74,9€ per capi-element;
- Bovengrenzen per doelgroep aan de percentages cati-herbenadering, gegeven de verwachte beschikbaarheid van telefoonnummers per subgroep van de doelpopulatie; en
- A-selecte cawi-uitzet (met verschillende steekproef fracties) in elk van beide volgende strata t.b.v. de responswens: 20- t/m 34-jarigen, en anderen (15-19 jaar of 35+).

Het resultaat van de minimalisatie is een design met:

- een cawi-uitzet van 22.834 elementen, en relatieve steekproef fracties van respectievelijk 1,651 en 0,806 in de hiervoor genoemde oversamplingsstrata (20-34 jaar vs. anderen); en
- herbenader fracties per mode per doelgroep zoals gegeven in tabel 3.2.2, met cati- en capi-uitzetten van in totaal respectievelijk 3.337 en 2.506 elementen.

Gegeven de schattingen van de responskansen, bedroeg de variatiecoëfficiënt van de responskans naar verwachting bij dit ontwerp 0,1554.

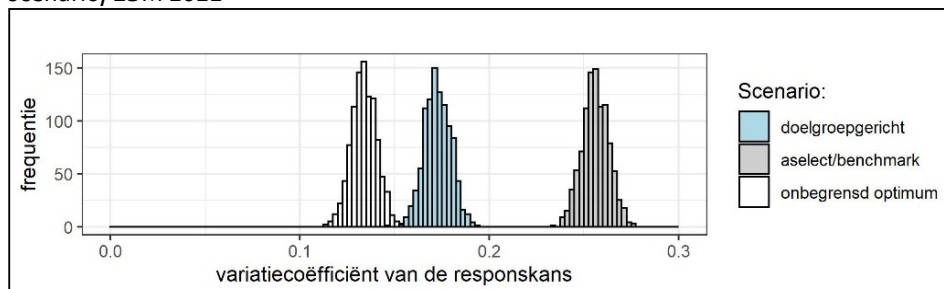
Tabel 3.2.2: Doelgroepgerichte herbenadering; de verwachte (ongewogen) responspercentages (gerekend op de uitzet) en gewenste herbenaderfracties, naar mode en doelgroep, LSM 2022

	populatie- aandeel		responskansen			herbenaderfracties			Σ
			p _{cawi}	p _{cati}	p _{capi}	cati	capi		
1	2,8%	1	16,4%	9,6%	20,0%	1	14,5%	85,5%	100,0%
2	2,6%	2	16,6%	9,6%	19,8%	2	9,3%	72,5%	81,8%
3	4,6%	3	20,8%	15,0%	23,8%	3	37,0%	63,0%	100,0%
4	7,4%	4	25,4%	17,2%	28,1%	4	40,6%	41,7%	82,3%
5	4,5%	5	28,7%	25,0%	33,0%	5	58,5%	11,5%	70,0%
6	2,7%	6	26,9%	13,8%	27,8%	6	24,5%	36,1%	60,6%
7	6,0%	7	32,2%	17,1%	33,7%	7	44,9%	13,0%	57,9%
8	6,8%	8	33,0%	32,6%	NA	8	54,0%	0,0%	54,0%
9	5,2%	9	37,7%	20,7%	NA	9	39,2%	0,0%	39,2%
10	8,0%	10	40,0%	31,2%	NA	10	31,7%	0,0%	31,7%
11	7,0%	11	42,7%	26,7%	NA	11	14,5%	0,0%	14,5%
12	6,3%	12	44,9%	32,2%	NA	12	4,7%	0,0%	4,7%

De hiervoor genoemde variatiecoëfficiënt is berekend zonder rekening te houden met steekproef- en responsfluctuaties, of het feit dat uitzet- en responsaantallen in de praktijk geheeltallig zullen moeten zijn. Om een realistische uitspraak te kunnen doen over de te verwachten variatiecoëfficiënt zijn 1.000 simulaties uitgevoerd; 95 procent van de variatiecoëfficiënten die daarbij zijn gerealiseerd lagen tussen 0,1596 en 0,1858, en het gemiddelde bedroeg 0,1727.

Ter illustratie van het effect van doelgroepgerichte inzet van cati en capi volgens dit ontwerp, zijn nog twee designs bepaald: het optimale design binnen dezelfde randvoorwaarden, maar met slechts één doelgroep (i.e. het best mogelijke ontwerp met aselechte herbenadering, namelijk 23,5% voor cati en 19,5% voor capi, de benchmark); en een optimaal doelgroepgericht ontwerp zonder budgetrestrictie. Ook van deze beide scenarios' zijn elk 1.000 simulaties gedaan, en de verdelingen van de gerealiseerde variatiecoëfficiënten zijn grafisch weergegeven in figuur 3.2.1.

Figuur 3.2.1: Verdelingen van gerealiseerde variatiecoëfficiënten bij 1.000 simulaties per scenario, LSM 2022

Met het berekende design kunnen verwachtingen worden gegeven van uitzet- en responsaantallen per doelgroep per mode (zie tabel 3.2.3). In de praktijk was de verwachting dat maandelijks 1.903 personen voor cawi worden benaderd, en 487 cawi-nonrespondenten worden herbenaderd (278 voor cati, en 209 voor capi); daarbij wordt nergens gestuurd op leeftijd, dus met uitzondering van de dikgedrukte totalen zijn alle cijfers in tabellen 3.2.4a en 3.2.4b slechts schattingen.

Tabel 3.2.3: Verwachte uitzet- en responsaantallen, naar mode en doelgroep, LSM 2022

	uitzetaantallen				responsaantallen				responstotaal	
	cawi	cati	capi		cawi	cati	capi		#	%
1	738	88	521	1	121	8	104	1	233	31,6%
2	962	74	572	2	160	7	113	2	280	29,1%
3	853	246	419	3	177	37	100	3	314	36,8%
4	1.750	522	536	4	444	89	151	4	684	39,1%
5	970	395	78	5	278	99	26	5	403	41,5%
6	939	166	245	6	252	23	68	6	343	36,5%
7	1.54	466	135	7	498	80	45	7	623	40,2%
8	1.42	501	0	8	471	164	0	8	635	44,5%
9	1.732	417	0	9	654	86	0	9	740	42,7%
10	1.47	275	0	10	591	86	0	10	677	45,8%
11	1.83	151	0	11	783	40	0	11	823	44,9%
12	1.41	36	0	12	636	12	0	12	648	45,7%
13	7.183	0	0	13	3.744	0	0	13	3.744	52,1%

Tabel 3.2.4a: Verwachte uitzet- en responsaantallen, naar mode en leeftijdsklasse, LSM 2022

leeftijdsklasse	15-19	20-34	35+ jaar	Σ
cawi-uitzet	1.280	8.643	12.913	22.836
cawi-respons	518	2.822	5.469	8.809
cati-uitzet	170	1.293	1.873	3.336
cati-respons	39	207	485	731
capi-uitzet	120	1.546	842	2.508
capi-respons	34	360	213	607
respons totaal	591	3.389	6.167	10.147

Tabel 3.2.4b: Verwachte responskansen en herbenaderfracties per mode, naar leeftijdsklasse, LSM 2022

leeftijdsklasse	ongewogen responskansen			effectieve herbenaderfracties			
	p_{cawi}	p_{cati}	p_{capi}	cati	capi	totaal	
15-19 jaar	40,5%	22,9%	28,3%	22,5%	15,9%	38,4%	40,5%
20-34 jaar	32,7%	16,0%	23,3%	22,5%	26,9%	49,4%	32,7%
35+ jaar	42,4%	25,9%	25,3%	25,7%	11,5%	37,2%	42,4%
totaal	38,6%	21,9%	24,2%	24,2%	18,1%	42,3%	38,6%

1.4 Steekproeftrekking en -bewerking

Voor LSM worden maandelijks steekproeven getrokken uit het personensteekproefkader dat wordt gebruikt voor CBS-onderzoeken met waarnemingsbegin in 2022; dit kader is afgeleid uit de BRP en bevat circa tien procent van de Nederlandse bevolking. De in deze paragraaf beschreven werkwijze is gehanteerd. De steekproeven worden getrokken volgens een gestratificeerd tweetrapsontwerp, waarbij in de eerste trap per corop-gebied systematisch gemeenten worden geselecteerd met kansen evenredig aan hun inwoneraantallen; tevens wordt voor elke geselecteerde gemeente het aantal te trekken personen berekend. Dit gewenste aantal bedraagt in beginsel voor iedere gemeente één; voor zelfselecterende gemeenten is dat aantal echter het product van steekproeffractie en inwoneraantal. De tweede trap is een aselechte steekproef van personen uit de doelpopulatie in de geselecteerde gemeenten, met omvang per gemeente zoals vastgesteld in de eerste trap. Zo heeft iedere persoon in de intersectie van doelpopulatie en steekproefkader bij benadering dezelfde kans om in de steekproef terecht te komen.

Uit de getrokken steekproeven worden tijdens de zogeheten screening die personen verwijderd wier adresgegevens onvolledig of onbruikbaar zijn, of die wonen op een adres dat ofwel in een relevante screeningsbak voorkomt, ofwel behoort tot die van de institutionele bevolking. De relevante bakken zijn voor LSM die van alle steekproeven uit dezelfde periode, en van de steekproeven van de kleinere onderzoeken samen uit de voorgaande twaalf maanden (naast

LSM o.a. Gezo, SAM, en CCO); het is zo wel mogelijk dat een huisgenoot een maand eerder of later voor deelname aan bijvoorbeeld de EBB of ODIN wordt benaderd, maar niet voor LSM of een ander 'klein' onderzoek. De adressen van alle na screening resterende personen worden in de screeningsbakken geplaatst, om daarin zo min mogelijk selectiviteit te introduceren.

Na screening wordt de steekproef gesorteerd op leeftijd (op de eerste van de maand van cawi-uitzet), postcode, huisnummer, etc., waarna systematisch 51% van de personen in leeftijdsklasse 15-19 jaar en 51,8% van de personen in leeftijdsklasse 35+ jaar worden verwijderd; uit de resterende personen worden vervolgens systematisch 1.903 personen voor uitzet geselecteerd. Indien na de uitdunning ten behoeve van de oversampling geen 1.903 personen beschikbaar zijn, dan wordt de selectie aangevuld middels systematische trekking uit de net daarvoor verwijderde personen. Om deze laatste situatie met grote waarschijnlijkheid te voorkomen, worden de steekproeven (maximaal) 10 procent groter getrokken dan de gewenste uitzetomvang maal de maximale relatieve steekproef fractie. Zie tabel 3.2.5 voor de uitwerking van trekking en bewerking; de insluitgewichten verhouden zich als 100 (20-34 jaar) tot 205 (15-19 en 35+).

De verrijking met telefoonnummers vindt plaats tijdens de cawi-waarneming, en alleen voor eenheden die op een bepaald moment rond het tweede rappel nog geen (non)respons hebben geleverd; dit wordt over verschillende onderzoeken heen gecoördineerd. De voor aanvang van de waarneming geleverde eenhedenbestanden bevatten dus geen telefoonnummers. Ook is er geen sprake van extra steekproefkenmerken.

Tabel 3.2.5: Steekproefaantallen per maand, naar leeftijdsklasse, LSM 2022

leeftijdsklasse	15-19 jaar	20-34 jaar	≥35 jaar	Σ
populatie (1 januari 2021)	1.024.017	3.325.162	10.164.544	14.513.723
te trekken (vast)	-	-	-	3.456
getrokken (verwacht)	244	792	2.420	-
screeningsuitval (schatting)	4,1%	4,3%	3,1%	3,4%
beschikbaar (verwacht)	234	758	2.346	3.338
reductiefactor	0,513	0,000	0,518	0,400
na reductie t.b.v. OS (verw.)	114	758	1.132	2.004
cawi-uitzet (verwacht/ vast)	108	720	1.075	1.903
relatieve steekproef fractie	0,806	1,651	0,806	1,000

1.5 Van herbenaderbare cawi-nonrespons naar cati- en capi-uitzet

Voor alle porties zijn na afronding van de cawi-waarneming de telefonisch (cati) of aan-huis (capi) te (her)benaderen personen uit de herbenaderbare cawi-nonrespons geselecteerd. Dit is gebeurt volgens de standaardoperationalisering van doelgroepgerichte herbenadering bij onderzoeken met benaderstrategie cawi-cati/capi, om tot cati- en capi-uitzetten van **278** resp. **209** personen te komen.

2. Vragenlijstontwerp

Voor LSM 2022 is een elektronische vragenlijst gebruikt voor de internetwaarneming (cawi), de telefonische waarneming (cati) en de aan-huis waarneming (capi). Binnen het CBS is het team Vragenlijstontwikkeling en bouw binnen de sector Dataverzameling verantwoordelijk hiervoor.

De vragenlijst is voor zover mogelijk voor alle modes hetzelfde gehouden (omnimode), met dien verstande dat de lay-out en de aanwijzingen voor de interviewer (cati, capi) of respondent (cawi) per mode verschillend zijn. Het vragenlijstontwerp is door middel van een review en vragenlijstschemas¹ door de ontwikkelaar afgestemd met het RIVM en het Trimbos-instituut. De vragenlijst is in Blaise 5 geprogrammeerd, de door het CBS ontwikkelde software voor elektronische vragenlijsten.

Evenals in 2020, was in de LSM 2022 de module Roken, Alcohol en Druggebruik opgenomen. Deze module is aangeleverd door het RIVM en het Trimbos-instituut. De vragen van deze module bestaan uit reguliere vragen van de Gezondheidsenquête aangevuld met verdiepvragen. Vanwege de gevoelige aard van de vragen in deze module, zal bij het f2f interview (capi) de interviewer de laptop naar de respondent draaien en mag deze zelf de vragen beantwoorden (casi).

In de LSM 2022 zijn de volgende blokken opgenomen:

1. Standaardblok Huishoudbox
2. Standaardblok Maatschappelijke Positie
3. Standaardblok Betaald Werk
4. Standaardblok Arbeidsuren
5. Standaardblok Module Onderwijs
6. Religie
7. Algemene gezondheid
8. Medicijnen
9. Roken
10. Alcohol
11. Drugsgebruik
12. Doping

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de vragenlijst LSM 2020 betroffen:

- een nieuwe huishoudbox (conform GEZO2022);
- de nieuwste standaardblokken voor betaald werk en arbeidsuren (conform GEZO2022);

¹ Schematische weergave van een vragenlijst waarbij de volgorde van vragen, routingvoorwaarden, tekstimputaties en afleidingen worden weergegeven, onderverdeeld in vragenblokken.

- afstemming met de GEZO: Pharos heeft voor de GEZO verbetervoorstellen gedaan in het kader van eenvoudiger taalgebruik (B1-taalniveau). Voor vragen die zowel in de GEZO als in de LSM voorkomen, zijn de wijzigingen zoals doorgevoerd in de GEZO nu ook overgenomen in de LSM. Daarnaast is het schema van de LSM dit jaar (wederom) vergeleken met het schema van de GEZO. Daar waar afwijkingen werden gevonden, is bekeken of dit al dan niet verklaarbaar / terecht was. Dit heeft geleid tot een paar kleine aanpassingen in de LSM, waarmee aangesloten werd op de GEZO;
- Er is een nieuw wervingsblok toegevoegd. Hierin kunnen respondenten geworven worden voor eventuele vervolgonderzoeken (bijvoorbeeld voor kwalitatief methodologisch onderzoek).

3. Benaderingsstrategie

3.1 Waarneemstrategie

De Leefstijlmonitor is opgezet als een doorlopend onderzoek. De waarneemstrategie bestond uit internetwaarneming, mogelijk gevolgd door telefonische of aan-huis herbenaderingen van de internet non-respons, afhankelijk van het telefoonbezit en het al dan niet uitgedund worden van een steekproefpersoon.

De internetwaarneming kan op iedere dag plaatsvinden. De telefonische waarneming vindt op doordeweekse dagen plaats. De aan-huis benadering wordt op doordeweekse dagen en op zaterdag of zondagen uitgevoerd. Voor de internetwaarneming wordt de standaard benaderingsstrategie toegepast, zie bijlage I, waarbij telkens twee weken tussen de (rappel)brieven wordt gelaten. Bij de aanschrijfbrief wordt tevens een incentive in de vorm van een cadeaukaart ter waarde van 5 euro toegevoegd.

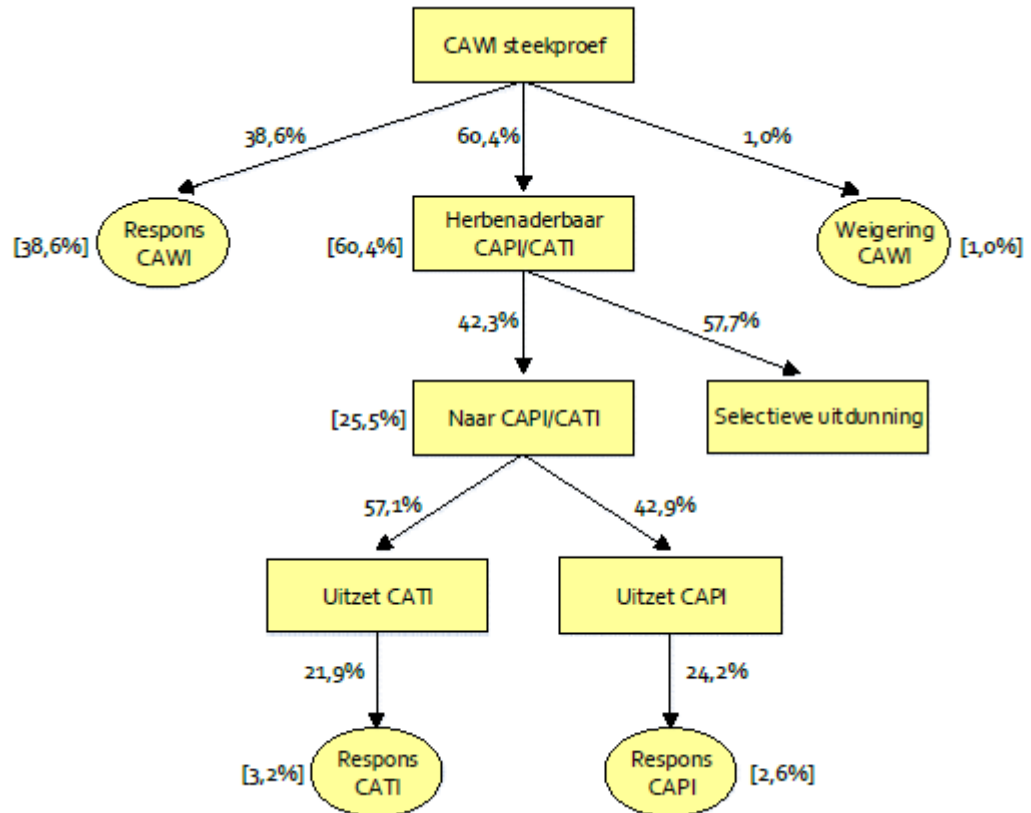
Personen die naar aanleiding van één van de brieven via de CBS-Contact Center hebben aangegeven niet te kunnen of willen deelnemen aan het onderzoek zijn niet als potentieel voor de telefonische of aan-huis waarneming aangewezen. Van de overige personen die niet via internet hebben gerespondeerd (herbenaderbare cawi-non-respons) is een selectie gemaakt die daadwerkelijk wordt herbenaderd. Naar verwachting zou effectief 57,7% selectief worden uitgedund en niet herbenaderd. De steekproeven voor de telefonische herbenadering zijn daarnaast zodanig uitgedund dat iedere maand een zelfde aantal adressen werd aangeboden aan de telefonische waarneming. Hetzelfde is gedaan voor de aan-huis waarneming. De resterende steekproefpersonen zijn telefonisch of aan-huis herbenaderd.

Op het moment dat de herbenaderingsporties werden geprepareerd, is voor respondenten de mogelijkheid afgesloten om de vragenlijst via internet in te vullen. Hiermee werd voorkomen dat respondenten gelijktijdig via internet en telefonisch dan wel aan-huis reageren.

Personen die in aanmerking kwamen voor herbenadering door cati, zijn gedurende 20 werkdagen telefonisch herbenaderd. De benaderingsstrategie die hiervoor gehanteerd werd, is terug te vinden in bijlage I. Personen die in aanmerking kwamen voor herbenadering door capi, zijn aan-huis herbenaderd. De aan-huis benadering is niet meteen gestart na afloop van de internetbenadering. Dit komt doordat de toewijzing van adressen aan aan-huis interviewers maandelijks plaatsvindt. Ongeveer halverwege elke maand vindt deze toewijzing ten behoeve van waarneming in de erop volgende maand plaats. De afsluiting van de internetwaarneming is zo goed als mogelijk afgestemd op de datum waarop de toewijzing naar interviewers plaatsvindt. De benaderingsstrategie voor de aan-huis benadering wordt weergegeven in bijlage I.

In figuur 3.4.1 is de waarneemstrategie schematisch weergegeven. Per benaderingsstap is de geschatte responskans vermeld, waarbij zowel de responskans is vermeld uitgaande van de betreffende deelsteekproef (zonder vierkante haken) als van de uitgezette cawi-steekproef (tussen vierkante haken). Deze kansen zijn gebaseerd op realisatiecijfers van de Leefstijlmonitor (en andere vergelijkbare mixed-mode onderzoeken) 2018-2020.

Figuur 3.4.1: Waarneemstrategie, LSM 2022

Uit figuur 3.4.1 is de totaal te verwachten responskans berekend op basis van de onderscheiden benaderingsstappen. Tabel 3.4.1 geeft de responskans per benaderingsstap en de cumulatieve responskans op de uitgezette steekproef.

Tabel 3.4.1: Responskans per benaderingsstap en totale responskans, LSM 2022

Benaderingsstap	Respons
Cawi	0,386
Cati	$0,604 \times 0,423 \times 0,571 \times 0,219 = 0,032$
Capi	$0,604 \times 0,423 \times 0,429 \times 0,242 = 0,026$
Totaal	0,444

Uit tabel 3.4.1 blijkt dat naar verwachting 44,4 procent van de uitgezette steekproef tot respons zou leiden. Het totale verwachte cawi-responspercentage bedraagt naar verwachting 38,6%. Het verwachte responspercentage op de aan de telefonische waarneming aangeboden steekproef bedraagt 21,9%. Het verwachte responspercentage op de aan de aan-huis waarneming aangeboden steekproef bedraagt 24,2%. Van de benaderde steekproefpersonen geeft tijdens de internet-waarneming 1,0% via het CBS-Contact Center aan niet te kunnen of willen deelnemen aan het onderzoek.

In figuur 3.4.2 wordt de benaderingsstrategie schematisch weergegeven. Uit het design van 2021 stromen herbenaderingsporties door naar 2022 (porties in rood). Vanaf 1 januari 2022 wordt de vragenlijst ingezet van de module Roken, Alcohol en Druggebruik. Dat wil zeggen dat steekproefpersonen die in een steekproefportie zitten die start ná 1 januari 2022, benaderd gaan worden met de vragenlijst behorende bij de module Roken, Alcohol en Druggebruik. Vanaf 1 januari 2023 wordt weer de vragenlijst ingezet van de module Bewegen, Ongevallen en Sport. Dat wil zeggen dat steekproefpersonen die in een steekproefportie zitten die start ná 1 januari 2023, benaderd gaan worden met de vragenlijst behorende bij de module Bewegen, Ongevallen en Sport, de porties aangegeven met blauw in figuur 3.4.2.

Figuur 3.4.2: Schematische weergave van de benaderingsstrategie, LSM 2022

Doelpopulatie:	0+		15+														0+	
Maand:	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb		
202111			capi															
Portie:	cawi	cati	cati	capi														
202112				cati	capi													
				cati	capi													
202201				cawi	cawi	capi												
					cawi	cati												
202202						cawi	capi											
							cawi	capi										
202203								cawi	capi									
									cawi	capi								
202204										cawi	capi							
											cawi	capi						
202205												cawi	capi	capi				
													cawi	cati	capi			
202206															cati	capi		
																cawi		

Indien horizontaal gekeken wordt, wordt duidelijk welke modes bij eenzelfde steekproef horen. Dus cawi in januari wordt gevolgd door herbenaderingen via cati in februari en via capi in maart. Tevens wordt aangegeven welke vragenlijst bij welke portie gebruikt dient te worden.

3.2 Brieven en folder

Voor het uitvoeren van de benaderingsstrategie zijn als basis dezelfde aanschrijf- en rappelbrieven gehanteerd als in 2021, met dien verstande dat in 2022 de brieven voor respondenten jonger dan 12 jaar niet gebruikt werden, omdat de doelpopulatie in 2022 is veranderd naar respondenten van 15 jaar of ouder.

Het CBS hanteert het beleid dat aan personen van 12 tot en met 15 jaar toestemming wordt gevraagd aan de ouders / verzorgers om deel te mogen nemen aan het onderzoek. Vanaf 16 jaar wordt dit niet meer gedaan.

Daarom is onderscheid gemaakt in 3 leeftijdscategorieën:

- 12-15 jaar: gericht aan ouder/verzorger. Taalgebruik en aanspreekvorm gericht op volwassenen ('u').
- 16-26 jaar: taalgebruik en aanspreekvorm gericht op jongeren ('je');
- 26+ jaar: taalgebruik en aanspreekvorm gericht op volwassenen ('u').

Voor de rappelbrieven zijn dezelfde leeftijdscategorieën gehanteerd. In de aanschrijf- en rappelbrieven waren de volgende zaken relevant:

- In de brieven is vermeld dat het om een gezamenlijk onderzoek van RIVM en het CBS gaat en dat het CBS de verzamelde gegevens aanvult met al bij het CBS aanwezige gegevens. In de brieven is een (geactualiseerde) formulering voor de 'informed consent' opgenomen, waarbij in algemene zin wordt opgenomen welke variabelen het betreft.
- In de aanschrijf- en rappelbrieven is ingegaan op het doel van het onderzoek en is aangekondigd dat mogelijk een telefonische of aan-huis benadering volgde als geen reactie werd ontvangen van de respondent via internet. Het doel van het onderzoek is dusdanig geformuleerd, dat het betrekking heeft op zowel de module Roken, Alcohol en Druggebruik als de module Bewegen, Ongevallen en Sport.
- In de aanschrijf- en rappelbrieven is de link naar de vragenlijst inclusief inloggegevens (gebruikersnaam en wachtwoord) opgenomen.
- De aanschrijf- en rappelbrieven maken gebruik van CBS standaardalinea's met uitzondering van de inleidende alinea, deze is onderzoek specifiek. De brieven zijn gedifferentieerd naar leeftijd en naar aanspreekvorm ('je' en 'u' variant).
- Bij de aanschrijfbrieven is een onconditionele incentive in de vorm van een VVV-cadeaukaart ter waarde van € 5,- toegevoegd.
- Bij de aanschrijfbrieven is de LSM onderzoek specifieke folder bijgevoegd.
- In de aanschrijf- en rappelbrieven is een verwijzing opgenomen naar de onderzoekspagina voor LSM op de CSB-website.
- In de 2e rappelbrief is de afsluitdatum opgenomen van de internetvragenlijst van de betreffende maandenquête.
- De aanschrijf- en rappelbrieven zijn in kleur geprint.

- Zowel de aanschrijf- als rappelbrieven zijn, voor zover mogelijk, op dinsdag verstuurd met 48/72-uurs niet-kritische (NK) post.

De brieven zijn aangestuurd op basis van de variabele Leeftijd (afleiding op basis van de variabele Geboortedatum).

3.3 Verhuizers

Hoewel steekproeven zo kort mogelijk voor aanvang van een nieuwe waarneemperiode werden getrokken, was niet te voorkomen dat het adres in de Basisregistratie Personen (BRP) niet juist blijkt te zijn, omdat de steekproefpersoon is verhuisd. NAW-gegevens worden vlak voor de uitzet gecontroleerd door de steekproefgroep en aangepast. Indien een steekproefpersoon ondertussen een nieuw adres aan de gemeente heeft doorgegeven, wordt dit adres gebruikt. Tijdens de waarneemperiode worden geen verhuizers herbenaderd.

3.4 Dataverzameling in de Bijlmer en op de Waddeneilanden

In heel Amsterdam Zuidoost is aan-huis waargenomen met uitzondering van sommige adressen in de postcodes 1102, 1103 en 1104. Maandelijks is door de regiomanager van regio Amsterdam beoordeeld welke steekproefadressen niet aan huis konden worden benaderd. Het criterium dat daarbij is gehanteerd is de veiligheid voor de interviewers. In de praktijk komt het erop neer dat sloopflats, gedeeltelijke sloopflats en een deel van de hoogbouw niet aan huis konden worden benaderd. In deze gebieden is wel via internet en telefonisch waargenomen. Omdat op de Waddeneilanden, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog en Texel geen interviewers wonen, is op deze eilanden niet aan-huis geënquêteerd. Wel wordt daar via internet en telefonisch waargenomen.

4. Uitvoering veldwerk

4.1 Aanpassingen onderzoeksofzet

Voor de Leefstijlmonitor 2022, hebben de volgende aanpassingen plaatsgevonden aan de onderzoeksofzet:

1. *B-versie omnimode vragenlijst internet, telefonische en aan-huis waarneming*

Op donderdag 3 maart is per toeval een fout ontdekt in de omnimode vragenlijst van de Leefstijlmonitor 2022, meer specifiek in de internetvragenlijst. De "afsluitknop" ontbrak aan het eind van de internetvragenlijst. Dit heeft gelukkig geen consequenties gehad voor het genereren van een responsstatus en het binnenkomen van data, omdat de responsstatus wordt gegenereerd door het invullen van de laatste vraag (meer technisch: de endsession event wordt getriggerd door het invullen van de laatste vraag in Blaise, waardoor Phoenix weet dat de data opgehaald kan worden).

Deze fout is hersteld in een B-versie van de vragenlijst door een "Sluit Cawi"-blok toe te voegen aan de vragenlijst. Hoewel het blok alleen bij Cawi uitgevraagd werd, zit dit blok wel in alle modes in de vragenlijst.

2. *Steekproefverhoging internet-waarneming*

De responsontwikkeling bij de LSM 2022 gaf begin juni 2023 aanleiding om de steekproefaantallen voor de internetwaarneming te verhogen voor de porties augustus tot en met december (c8 t/m c12). Om voor het responstekort te compenseren moest de totale cawi-omvang worden verhoogd met 2.431 eenheden. Daartoe is de maandelijkse steekproef uitgebreid met 487 eenheden (afgerond).

3. *Herbenadering afgesloten nummers uit telefonische waarneming*

In juni 2022 zijn zowel de cati- als de capi-respons voor LSM een stuk onder target geëindigd. Na twee goede maanden (januari en februari 2022) leek dit eerder regel dan uitzondering te worden. Bij capi was sprake van een almaar stijgend aandeel taalbarrières (in juni 30%). Bij cati was de oorzaak gelegen in het gecombineerde aandeel geen gehoor, antwoordapparaat en afgesloten nummers (samen bijna 50%). Daarnaast was er een relatief stabiel aandeel van ongeveer 10% waarvoor geldt dat de benadergegevens niet juist zijn (we krijgen iemand aan de lijn die we niet hadden verwacht). Gevolg was dat de op jaarbasis verwachte responsaantallen voor cati en capi niet zouden worden gerealiseerd. Om te compenseren voor deze tekorten bij cati en capi zou het tekort bij de mode zelf moeten worden opgelost. Uit ervaring bij andere onderzoeken wisten we dat een herbenadering bij cati van cati non-responsen weinig zinvol is. Een herbenadering bij capi van cati non-responsen daarentegen zou wel zijn vruchten afwerpen. In eerder onderzoek werd onder afgesloten telefoonnummers meer dan 30% respons gerealiseerd. Dit was destijds

vergelijkbaar aan de normale capi-benadering. Uiteindelijk is daarom besloten om 343 afgesloten telefoonnummers uit de telefonische waarneming van januari tot en met juni her te benaderen bij aan-huis waarneming van september tot en met december.

4.2 Maatregelen aan-huis waarneming Covid19 pandemie

In 2020 werd Nederland geconfronteerd met de uitbraak van de Covid19 pandemie. Deze pandemie leidde ertoe dat Nederland maatregelen moest nemen om het virus te bestrijden. Het CBS heeft vanaf de eerste dag van de maatregelen het Rijksoverheidsbeleid gevolgd en dien ten gevolge heeft het aan-huis veldwerk ook in 2021 meerdere maanden stilgelegen of heeft het in aangepaste vorm plaatsgevonden. Ook in 2022 was er nog sprake van de naweeën de pandemie:

- Met ingang van 19 december 2021 tot 17 januari 2022 was er geen aan-huis waarneming mogelijk.
- Vanaf 17 januari 2022 werd de capi-waarneming weer mondjesmaat opgestart onder voorwaarden. Er werd gebruik gemaakt van mondkapjes en het uiterste tijdstip voor een eerste contact was vervroegd naar 17.00. Vervolgafspraken werden wel nog na 17:00 toegestaan.
- In de periode 17 januari tot en met 25 februari 2022 verbeterde de Corona-situatie zodanig dat vanaf 25 februari 2022 de normale capi-waarneming weer kon worden opgestart.
- Gedurende heel 2022 was het voor aan-huis interviewers mogelijk, wanneer het voor de respondent of de interviewer vanuit corona-oogpunt onveilig was om een interview face-to-face te laten plaatsvinden, om het interview telefonisch uit te voeren. Gedurende 2022 is het aandeel telefonisch afgenomen interviews door een capi-interviewer afgenomen.

4.3 Veldwerkresultaten

Tabel 3.7.1a geeft de responsaantallen en -percentages naar mode en voor het totaal van de drie modes voor alle steekproefporties die in 2022 zijn gestart. Tabel 3.7.1a bevat dus ook responsen die in 2023 zijn gerealiseerd. Concreet betreft dit:

- voor de steekproefportie die gestart is in november 2022 met de internetwaarneming, de aan-huis herbenadering in januari 2023 (37 gerealiseerde responsen), en
- voor de steekproefportie die gestart is in december 2022 met de internetwaarneming, de telefonische herbenadering in januari 2023 (108 responsen gerealiseerd) en de aan-huis herbenadering in februari 2023 (47 responsen gerealiseerd).

Als de 2023 waarneming (herbenadering) van de betreffende cawi steekproefporties van november en december 2022 niet wordt meegenomen in tabel 3.7.1a, zou de totaalkolom en het totaalpercentage geen betekenis hebben. Uit tabel 3.7.1a is dus het totale responspercentage af te leiden op basis van de totale cawi-uitzet in kalenderjaar 2022. De aan-huis benadering van afgesloten telefoonnummers uit de telefonische waarneming is in tabel 3.7.1a buiten beschouwing gelaten.

In tabel 3.7.1b wordt nogmaals ingegaan op de responsaantallen en -percentages naar mode, maar dan voor alle steekproefporties en herbenaderingsporties die in 2022 zijn uitgezet en waarvoor in 2022 responsen zijn gerealiseerd. Bij deze tabel is geen totaalkolom opgenomen aangezien deze geen betekenis heeft. Tabel 3.7.1c geeft het resultaat van de aan-huis benadering van afgesloten telefoonnummers uit de telefonische waarneming. Uit tabellen 3.7.1b en 3.7.1c is dus de totale absolute respons af te leiden in kalenderjaar 2022.

Voor beide tabellen gelden de volgende definities en afbakeningen:

- Tot 'kaderfouten' worden gerekend: persoon is overleden, persoon is verhuisd naar buitenland, persoon behoort tot de institutionele bevolking, persoon is onbekend op adres of telefoon is afgesloten (alleen bij cati), het adres betreft een woning in aanbouw (alleen bij capi), een afgebroken woning of sloopwoning (alleen bij capi), het is geen woonadres of de woning is leegstaand of (tijdelijk) onbewoond (alleen bij capi).
- Tot 'weigeringen' worden gerekend: personen die hebben aangegeven niet te willen deelnemen aan het onderzoek.
- Met 'geen contact' wordt bedoeld dat de contactpogingen zoals voorgeschreven in de benaderingsstrategie niet hebben geleid tot een contact met de steekproefpersoon.
- De 'taalbarrières' bestaan uit de personen die wegens taalproblemen niet geïnterviewd konden worden.
- De categorie 'geen gelegenheid' wordt gebruikt om aan te geven dat de te interviewen persoon niet beschikbaar is in de gegeven veldwerkperiode, bijvoorbeeld wegens vakantie of ziekte.
- De categorie 'verhuisd in Nederland' bevat personen waarvoor tijdens de contactpoging is vastgesteld dat deze op een ander adres in Nederland woonachtig zijn.
- De categorie 'overige non-respons' bevat bij de aan-huis waarneming onder andere de eindresultaten 'retour' of 'voorkeur voor andere mode'. 'Retour' betekent dat het steekproefadres niet volledig bewerkt is teruggestuurd. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als de interviewer ziek wordt en de betreffende adressen niet meer aan een andere interviewer kunnen worden toegewezen. 'Voorkeur voor andere mode' betreft respondenten die alleen bereid waren via een andere mode dan de toegepaste waarneemmode deel te nemen, terwijl dit volgens de benaderingstrategie op dat moment niet meer mogelijk was. Het betreft dus eigenlijk een weigering voor het onderzoek in de huidige opzet. Bij de telefonische waarneming bevat de categorie 'overige non-respons' naast 'voorkeur voor andere mode' ook de gevallen waarbij een 'er iets mis in met het telefoonnummer en het geen afgesloten nummer betreft'.
- De categorie 'uitgedund/niet uitgezette adressen' bij de telefonische en aan-huis waarneming betreft voor het overgrote deel de adressen die zijn uitgedund en voor een klein gedeelte adressen in de Bijlmer of op de Waddeneilanden die niet zijn toegekend aan een interviewer of personen die via de helpdesk hadden aangegeven een telefonische benadering te willen maar waarvoor geen telefoonnummer beschikbaar was.

Tabel 3.7.1a: Responsoverzicht naar mode en totale steekproef, LSM 2022

	Cawi	Cati	Capi	Totaal	Cawi	Cati	Capi	Totaal
	<i>Aantal</i>				<i>%</i>			
Uitzet vanuit Cawi 2022	25.271	3.575	2.449	25.271	-	-	-	-
Kaderfouten	15	1.085	118	1.216	0,1	30,3	4,8	4,8
Uitzet - kaderfouten	25.256	2.492	2.331	24.055	99,9	69,7	95,2	95,2
Afgehandelde non-respons	333	1.741	1.729	3.803	1,3	48,6	70,6	15,0
w.v. weigering	144	548	373	1.065	15,3	15,3	15,2	4,2
geen contact	0	793	334	1.127	22,2	22,2	13,6	4,5
taalbarrière	3	90	624	717	2,5	2,5	25,5	2,8
geen gelegenheid / niet in staat	35	190	149	374	5,3	5,3	6,1	1,5
verhuisd in Nederland	131	68	211	410	1,9	1,9	8,6	1,6
overige non-respons	20	50	25	97	1,4	1,4	1,0	0,4
onveilige situatie	0	0	13	13	0,0	0,0	0,5	0,1
Respons	8.782	751	602	10.135	34,8	21,0	24,6	40,1
Volledige respons	8.782	724	577	10.083	34,8	20,3	23,6	39,9
Onvolledig/afgebroken respons	0	27	25	52	0,0	0,8	1,0	0,2
Nog in behandeling	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Door naar volgende mode	16.141	-	-	-	63,9	-	-	-
w.v. uitgedund / niet uitgezet	10.117	-	-	10.117	40,0	-	-	40,0
w.v. naar Cati	3.575	-	-	-	14,1	-	-	-
naar Capi	2.449	-	-	-	9,7	-	-	-

Uit tabel 3.7.1a is af te leiden dat over alle steekproefporties die in 2022 zijn gestart, gemiddeld genomen 39,9% (volledige) respons is gerealiseerd (lichtblauw gearceerd). Daarmee is niet aan de responsverwachting (44,4%) voldaan. Dit is vooral toe te schrijven aan de internetwaarneming en in mindere mate de telefonische en aan-huis waarneming. Vandaar ook de in paragraaf 4.1 beschreven maatregelen.

Bij de internetwaarneming is 34,8% respons gerealiseerd (lichtgroen gearceerd). Dit is 3,8 procentpunten onder de responsverwachting (38,6%). De telefonische herbenadering presteert met 20,3% (lichtgroen gearceerd) 1,6 procentpunt onder de responsverwachting (21,9%). Meest opvallend in tabel 3.7.1a is dat een groot deel van de steekproef voor de telefonische herbenadering niet wordt bereikt (22,2%) of een kaderfout als resultaat heeft (30,3%), hetgeen vrijwel volledig afgesloten telefoonnummers betreft (beide lichtbruin gearceerd). De aan-huis herbenadering presteert 0,6 procentpunten onder de responsverwachting (gerealiseerd 23,6% versus target 24,2%).

Tabel 3.7.1b: Responsoverzicht naar mode en totale steekproef, LSM 2022

	Cawi	Cati	Capi	Cawi	Cati	Capi
	<i>Aantal</i>			<i>%</i>		
Uitzet vanuit Cawi 2022	25.271	3.575	2.449	-	-	-
+ uitzet in 2022 vanuit Cawi 2021	-	277	418	-	-	-
- uitzet in 2023 vanuit Cawi 2022	-	502	361			
Totale uitzet in 2022	25.271	3.350	2.506	-	-	-
Kaderfouten	15	993	121	0,1	29,6	4,8
Uitzet - kaderfouten	25.256	2.357	2.385	99,9	70,4	95,2
Afgehandelde non-respons	333	1.641	1.751	1,3	49,0	69,9
w.v. weigering	144	521	391	0,6	15,6	15,6
geen contact	0	729	348	0,0	21,8	13,9
taalbarrière	3	84	597	0,0	2,5	23,8
geen gelegenheid / niet in staat	35	193	151	0,1	5,8	6,0
verhuisd in Nederland	131	66	212	0,5	2,0	8,5
overige non-respons	20	48	25	0,1	1,4	1,0
onveilig	0	0	27	0,0	0,0	1,1
Respons	8.782	716	634	34,8	21,4	25,3
Volledige response	8.782	687	607	34,8	20,5	24,2
Onvolledig/afgebroken respons	0	29	27	0,0	0,9	1,1
Nog in behandeling	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Door naar volgende mode	16.141	-	-	63,9	-	-

Tabel 3.7.1c: Aan-huis benadering afgesloten nummers uit telefonische waarneming, LSM 2022

	Capi	
	Aantal	%
Uitzet vanuit Cawi 2022		
+ uitzet in 2022 vanuit Cawi 2021	-	-
- uitzet in 2023 vanuit Cawi 2022	-	-
Totale uitzet in 2022	343	
Kaderfouten	10	2,9
Uitzet - kaderfouten	333	97,1
Afgehandelde non-respons	235	68,5
w.v. weigering	89	25,9
geen contact	43	12,5
taalbarrière	25	7,3
geen gelegenheid / niet in staat	34	9,9
verhuisd in Nederland	38	11,1
overige non-respons	4	1,2
onveilig	2	0,6
Respons	98	28,6
Volledige response	98	28,6
Onvolledig/afgebroken respons	0	0,0
Nog in behandeling	0	0,0
Door naar volgende mode	-	-

Om tot de daadwerkelijke uitzet in kalenderjaar 2022 te komen, waarvoor ook in 2022 respons is gerealiseerd, is de uitzet vanuit de cawi porties van 2022 geteld:

- plus de cati en capi herbenaderingsporties vanuit cawi november en december 2021 die in 2022 zijn uitgevoerd;
- minus de cati en capi herbenaderingsporties vanuit cawi november en december 2022 die in 2023 zijn uitgevoerd.

Uit tabellen 3.7.1b en 3.7.1c kan worden afgeleid dat in kalenderjaar 2022, 10.174 volledige responsen zijn gerealiseerd. Hiermee wordt voldaan aan de responseis van 10.000 responsen.

Uit tabel 3.7.1b kan ook worden afgeleid wat de responspercentages zijn voor de telefonische en aan-huis waarneming, die betrekking hebben op alleen de herbenaderingsporties die zijn uitgevoerd in 2022. Deze zijn nagenoeg gelijk aan de gerealiseerde percentages uit tabel 3.7.1a. Uit tabel 3.7.1c blijkt dat bij de aan-huis benadering van de afgesloten nummers uit de telefonische waarneming 28,6% respons is gerealiseerd.

Respons naar mode en steekproefportie

Tabel 3.7.2 geeft de responsaantallen en -percentages naar mode en steekproefportie voor alle steekproefporties die in 2021 zijn gestart, waarvan herbenaderingsporties doorstromen naar 2022, van alle steekproefporties die in 2022 zijn gestart en de waarneming in 2022 heeft plaatsgevonden en alle steekproefporties die in 2022 zijn gestart en waarvan een deel van de herbenaderingsporties doorstroomt naar 2023. Tabel 3.7.2 bevat dus ook responsen die in 2021 en 2023 zijn gerealiseerd, dit zijn respectievelijk de groen en blauw gearceerde cellen.

Concreet betreft dit:

- voor de steekproefportie die gestart is in november 2021 met de internetwaarneming, de internetwaarneming in november 2021 (648 gerealiseerde responsen) en de telefonische herbenadering in december 2021 (96 responsen gerealiseerd);
- voor de steekproefportie die gestart is in december 2021 met de internetwaarneming, de internetwaarneming in december 2021 (644 responsen gerealiseerd);
- voor de steekproefportie die gestart is in november 2022 met de internetwaarneming, de aan-huis herbenadering in januari 2023 (37 gerealiseerde responsen);
- voor de steekproefportie die gestart is in december 2022 met de internetwaarneming, de telefonische herbenadering in januari 2023 (108 responsen gerealiseerd) en de aan-huis herbenadering in februari 2023 (47 responsen gerealiseerd).

Door het totaal aantal responsen in tabel 3.7.2, te weten 11.754, te verminderen met 1.580 komen we weer op eerder genoemde 10.174 volledige responsen. Het resultaat per waarneemmode is behoorlijk variabel te noemen.

Tabel 3.7.2: Responsaantallen en -percentages naar mode en steekproefportie, LSM 2022

		Steekproefportie														
Mode		Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Totaal
Cawi	Uitzet	2.226	2.226	1.903	1.903	1.903	1.903	1.903	1.903	1.903	2.390	2.390	2.390	2.390	2.390	29.723
	Respons															
	-aantal	648	644	744	665	644	649	694	698	645	790	873	772	831	777	10.074
	-%	29,1	28,9	39,1	34,9	33,8	34,1	36,5	36,7	33,9	33,1	36,5	32,3	34,8	32,5	33,9
Cati	Uitzet	349	277	278	278	280	278	279	280	279	280	280	280	281	502	4.201
	Respons															
	-aantal	96	71	65	50	58	59	52	56	53	55	67	41	60	108	891
	-%	27,5	25,6	23,4	18,0	20,7	21,2	18,6	20,0	19,0	19,6	23,9	14,6	21,4	21,5	21,2
Capi	Uitzet	209	209	209	208	209	207	209	209	209	210	208	210	174	187	2.867
	Respons															
	-aantal	57	57	51	43	52	42	56	56	47	53	49	44	37	47	691
	-%	27,3	27,3	24,4	20,7	24,9	20,3	26,8	26,8	22,5	25,2	23,6	21,0	21,3	25,1	24,1
	- herb.											28	0	48	22	98
Totaal	Respons															
	-aantal	801	772	860	758	754	750	802	810	745	898	989	857	928	932	11.656
	-%	36,0	34,7	45,2	39,8	39,6	39,4	42,1	42,6	39,1	37,6	41,4	35,9	38,8	39,0	39,5
	Target	44,0	44,0	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4	44,4
	- incl. herb.	801	772	860	758	754	750	802	810	745	898	1.017	857	976	954	11.754

Respons naar mode en kwartaal

Tabel 3.7.3a geeft het gerealiseerde aantal responsen naar mode en kwartaal. Het betreft responsen die daadwerkelijk in kalenderjaar 2022 zijn gerealiseerd.

Tabel 3.7.3a: Responsaantallen naar mode en kwartaal, LSM 2022

Mode	Kwartaal				Totaal
	1	2	3	4	
Cawi	2.053	2.041	2.308	2.380	8.782
Cati	186	169	164	168	687
Capi	165	137	159	146	607
Capi-herbenadering	0	0	28	70	98
Totaal	2.404	2.347	2.659	2.764	10.174

Uit tabel 3.7.3a kan worden geconcludeerd dat de totaal gerealiseerde respons het eerste deel van het jaar onder verwachting lag (minder dan 2.500 volledige responsen per maand) hetgeen de extra maatregelen uit paragraaf 4.1 rechtvaardigt. Het aantal gerealiseerde responsen stijgt naar verwachting. Aan de wens om de totale respons zo goed mogelijk over het jaar te spreiden en per kwartaal ongeveer gelijk te houden, is redelijk voldaan.

Tabel 3.7.3b geeft de modeverhoudingen in procenten weer per kwartaal en totaal. Uit de tabel blijkt, dat de modeverhoudingen per kwartaal elkaar enkele procentpunten ontlopen. Bij de internetwaarneming is het verschil maximaal 1,6 procentpunten, bij de telefonische waarneming 1,6 procentpunten en bij de aan-huis waarneming maximaal 2,0 procentpunten. Van alle in 2022 gerealiseerde responsen is 86,3% gerealiseerd via de internetwaarneming, 6,8% via de telefonische waarneming en 6,9% via de aan-huis waarneming.

Tabel 3.7.3b: Modeverhoudingen in procenten naar kwartaal, LSM 2022

Mode	Kwartaal				Totaal
	1	2	3	4	
Cawi	85,4	87,0	86,8	86,1	86,3
Cati	7,7	7,2	6,2	6,1	6,8
Capi	6,9	5,8	7,0	7,8	6,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Respons naar mode en leeftijdscategorie

Tabellen 3.7.4a en 3.7.4b geven de responsresultaten in aantallen en percentages naar mode en leeftijdscategorie. In tabellen 3.7.4a en 3.7.4b is ervoor gekozen om de resultaten te beperken tot de waarneming in 2022. Er zijn dus geen resultaten uit 2021 en 2023 meegenomen. Het betreft dus ook hier alleen responsen die daadwerkelijk in kalenderjaar 2022 zijn gerealiseerd. Op basis van tabellen 3.7.4a en 3.7.4b kan worden bepaald hoe de in 2022 gerealiseerde responsen, te weten 10.174 responsen, zijn verdeeld naar leeftijd en mode.

Uit tabel 3.7.4a blijkt dat het daadwerkelijk totaal uitgezette aantal steekproefelementen bij de telefonische en aan-huis waarneming lager is dan het aantal steekproefelementen dat voor de telefonische en aan-huis waarneming beschikbaar was (het potentieel uit te zetten aantal, de categorie 'nog geen eindresultaat' bij internet). Dit komt doordat een deel van de steekproefelementen bij de telefonische en aan-huis waarneming is uitgedund.

Tabel 3.7.4a: Responsoverzicht naar mode en leeftijdscategorieën (aantal), LSM 2022

Mode		Leeftijdscategorie (aantal)		
		15-19	20-34	35+
Cawi	Uitgezette steekproef	1.378	10.521	13.372
	Kaderfouten	0	1	14
	Non-respons	10	106	217
	Volledige respons	518	2.834	5.430
	Onvolledige respons	0	0	0
	Nog geen eindresultaat	850	7.580	7.711
Cati	Uitgezette steekproef	143	1.391	1.816
	Kaderfouten	57	460	476
	Non-respons	66	721	854
	Volledige respons	20	203	464
	Onvolledige respons	0	7	22
Capi	Uitgezette steekproef	126	1.556	824
	Kaderfouten	2	79	40
	Non-respons	73	1.079	599
	Volledige respons	49	385	173
	Onvolledige respons	2	13	12
Totale Respons		587	3.422	6.067
Capi herbenadering		8	28	62
Totale Respons		595	3.450	6.129

Uit tabel 3.7.4.b blijkt dat de responsbereidheid via internet het laagst is in de leeftijdscategorie 20-34 jarigen met 26,9% respons. De 35-plussers responderen het best. Het verschil in respons met de 20-34 jarigen is groot. Ook bij de telefonische waarneming respondeert de groep 35-plussers het best. Bij de aan-huis waarneming zijn het juist de 15-19 jarigen.

Tabel 3.7.4b: Responsoverzicht naar mode en leeftijdscategorieën (percentage), LSM 2022

Mode		Leeftijdscategorie (%)		
		15-19	20-34	35+
Cawi	Uitgezette steekproef	100,0	100,0	100,0
	Kaderfouten	0,0	0,0	0,1
	Non-respons	0,7	1,0	1,6
	Volledige respons	37,6	26,9	40,6
	Onvolledige respons	0,0	0,0	0,0
	Nog geen eindresultaat	61,7	72,0	57,7
Cati	Uitgezette steekproef	100,0	100,0	100,0
	Kaderfouten	39,9	33,1	26,2
	Non-respons	46,2	51,8	47,0
	Volledige respons	14,0	14,6	25,6
	Onvolledige respons	0,0	0,5	1,2
Capi	Uitgezette steekproef	100,0	100,0	100,0
	Kaderfouten	1,6	5,1	4,9
	Non-respons	57,9	69,3	72,7
	Volledige respons	38,9	24,7	21,0
	Onvolledige respons	1,6	0,8	1,5

Respons naar leeftijdscategorie en aandeel populatie

Tabel 3.7.5 geeft voor de drie leeftijdscategorieën in tabel 3.7.4a het aandeel in het totaal aantal in 2022 gerealiseerde responsen en het verwachte aandeel in het totaal aantal responsen.

Tabel 3.7.5: Aandeel in 2022 gerealiseerde responsen en populatie naar leeftijd, LSM 2022

Leeftijdscategorie	Verwachte respons		Gerealiseerde respons	
	aantal	%	aantal	%
15-19	591	5,8	595	5,8
20-34	3.389	33,4	3.450	33,9
35+	6.167	60,8	6.129	60,2
totaal	10.147	100,0	10.174	100,0

In tabel 3.7.5 is terug te zien dat alleen voor de leeftijdscategorie 35+ het verwachte aantal respondenten net niet is gehaald. Hierop was geen responswens gedefinieerd. De totale responswens (10.000) is gerealiseerd evenals de responswens in de leeftijd 20-34 jarigen (3.300).

Gewogen respons naar steekproefportie

Tenslotte is na afloop van de complete waarneemstrategie voor een steekproefportie het gewogen responspercentage uitgerekend, waarbij het responspercentage wordt gecorrigeerd

voor over- en ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen in de steekproef ten opzichte van een proportioneel getrokken steekproef. Dit betekent dat het responspercentage mag worden gewogen naar insluitkans, omdat de steekproef niet evenredig is getrokken. Het gewicht van een steekproefpersoon is 1 gedeeld door de kans waarmee die persoon is geselecteerd in de steekproef. Op deze manier tellen personen met een grotere insluitkans minder zwaar mee dan personen met een kleinere insluitkans.

Tabel 3.7.6 geeft het resultaat voor alle steekproefporties, waarvoor in 2022 de volledige waarneemstrategie is doorlopen, aangevuld met de steekproefporties november en december 2021, waarvan de herbenaderingsporties doorliepen in 2022. In het gewogen responspercentage wordt voor LSM ook gecorrigeerd voor de toegepaste uitdunning. Er wordt in de tabel een gewogen responspercentage gegeven met en zonder correctie voor kaderfouten.

Tabel 3.7.6: gewogen respons naar steekproefportie, LSM 2022

	Steekproefportie													
	2021		2022											
	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
% gewogen respons (zonder correctie voor kaderfouten)	51,4	49,2	56,6	52,4	53,6	53,0	55,3	54,8	52,6	52,4	56,3	48,6	53,2	52,2
% gewogen respons (met correctie voor kaderfouten)	54,3	51,6	58,2	54,6	56,1	55,5	57,4	56,7	55,2	54,4	58,7	50,2	55,9	54,8

5. Bijlage I – Benaderingsstrategie

5.1 Benaderingsstrategie internetwaarneming

Respondenten ontvangen een aanschrijfbrief met het verzoek om de vragenlijst via internet in te vullen. In de brief zijn een inlogcode en een gebruikersnummer opgenomen. Daarnaast wordt in de brief ingegaan op het doel van het onderzoek en wordt aangekondigd dat mogelijk een telefonische of aan-huis benadering volgt als geen reactie wordt ontvangen van de respondent via internet. Bij deze brief wordt tevens een incentive in de vorm van een cadeaukaart ter waarde van 5 euro toegevoegd. De aanschrijfbrieven worden zo mogelijk op dinsdag verstuurd met 48/72-uurs niet-kritische post. Twee weken na de verzending van de aanschrijfbrief wordt een rappelbrief verstuurd naar degenen die op dat moment nog niet hebben gerespondeerd. Weer twee weken later gebeurt hetzelfde. Beide brieven worden zo mogelijk op dinsdag verstuurd met 48/72-uurs niet-kritische post. De verzenddatum van de brieven zijn zodanig gekozen, dat deze vlak voor het weekend op de mat vallen. Door feestdagen moet hier soms noodgedwongen van worden afgeweken.

5.2 Benaderingsstrategie telefonische waarneming

Voor steekproefporties die worden aangeboden aan de telefonische waarneming geldt een waarneemperiode van 15 werkdagen. Er wordt voorafgaand aan de telefonische herbenadering geen nieuwe brief gestuurd. Voor ieder steekproefelement worden drie contactpogingen gedaan, gespreid over de dagen van de waarneemperiode. Voor alle steekproefelementen vindt de eerste contactpoging plaats in de eerste week van de waarneemperiode. Per contactpoging worden drie belpogingen ondernomen, één in de ochtend, één in de middag en één in de avond.

5.3 Benaderingsstrategie aan-huis waarneming

De benaderingsstrategie die uitgevoerd wordt voor de aan-huis waarneming is analoog aan andere mixed-mode onderzoeken die eerder zijn uitgevoerd. In grote lijnen: er wordt geen aanschrijfbrief verstuurd voorafgaand aan deze benadering. In een maandportie worden alle steekproefadressen in de eerste helft van de betreffende maand ten minste één keer bezocht. Na zes vergeefse bezoeken wordt een adres niet meer benaderd, tenzij bij het zesde bezoek een harde afspraak is gemaakt voor een interview.